

Bron: R. Franssen, G. Roeleveld, Deltares 2009. Ruimtelijke Strategie, uitwerking Nationaal Waterplan, deelproject instrumenten.
Opdrachtgever: Rijkswaterstaat Waterdienst

Economische instrumenten

ALGEMENE INFORMATIE	
Instrument	Economische instrumenten
Maker	Overheidsorganisaties op alle schaalniveaus (Europees, nationaal, regionaal/lokaal)
Geraadpleegde bronnen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Klink, J., et.al. (1991), <i>Technologische ontwikkeling en economische instrumenten in het milieubeleid</i>, NOTA ▪ Bartels, G., Nelissen, W. (1998), <i>De transactionele overheid; communicatie als instrument</i>, Kluwer Bedrijfsinformatie, Utrecht
Overige relevante literatuur en websites	Belangrijkste websites op Europees en nationaal schaalniveau: <ul style="list-style-type: none"> ▪ www.senternovem.nl ▪ www.eu-milieubeleid.nl ▪ www.ez.nl ▪ www.vrom.nl ▪ www.helpdeskwater.nl ▪ www.regering.nl

ESSENTIE	
Beschrijving instrument	<p>Er bestaat een groot scala aan economische instrumenten om de doelen van een bepaald beleidsterrein te bereiken. Doel van economische instrumenten is door financiële prikkels activiteiten en/of gedrag van maatschappelijke actoren zodanig te beïnvloeden/te sturen dat dit tegemoet komt aan de gestelde politieke en maatschappelijke doelen en wensen. Economische instrumenten kunnen ontwikkelingen bevorderen of beperken. Dit kan zijn om de economische groei te stimuleren, maar ook om bijvoorbeeld milieudoelstellingen te halen of innovatie te stimuleren.</p> <p>Economische instrumenten zijn beschikbaar op alle overheidsniveaus: Europees, nationaal, provinciaal/regionaal, gemeentelijk/lokaal en zelfs sectoraal. Er zijn verschillende categorieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ heffingen of boetes ▪ fiscale voordelen ▪ goedkope leningen ▪ kostenvergoedingen of subsidies. <p>Daarnaast bestaan er diverse leidraden Overzicht Effecten Infrastructuur (OEI). Het doel van de OEI is de mogelijkheid te bieden om de effecten van infrastructuurprojecten meer gestructureerd en meer transparant te kunnen presenteren, zodat besluitvorming rondom een infrastructuurproject kan worden verbeterd.</p> <p>Voorbeelden van belangrijke nationale subsidiestromen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ FES ofwel het Fonds Economische Structuurversterking. Dit fonds financiert investeringsprojecten om de economische structuur in Nederland te versterken. Het fonds wordt betaald uit aardgasbaten

	<p>(40% van de totale baten).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ILG ofwel het Investeringsbudget Landelijk Gebied: een fonds, samengesteld om de versnippering en verkokering van financiële middelen voor de ontwikkeling van het landelijk gebied tegen te gaan. Het fonds is vanaf januari 2007 opengesteld en wordt onder regie van de provincies uitgevoerd. De provincies hebben daartoe met het ministerie van LNV doelen tot 2013 afgesproken. ▪ ISV ofwel het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing: een fonds gericht op een verbetering van het stedelijk leef- en werkmilieu. Het fonds kent twee onderdelen: een deel dat behoort tot het zg. Grotestedenbeleid, waarmee 31 grote(re) steden rechtstreeks door de Rijksoverheid worden ondersteund. En een deel voor de overige gemeenten, waarbij de provincies wederom de regie voeren. ▪ MIRT ofwel het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport: vanaf 2008 vast onderdeel bij de begroting van het Infrastructuurfonds. Doel van het MIRT is om meer samenhang te brengen in investeringen in grote ruimtelijke projecten, infrastructuur en vervoer. <p>Daarnaast bestaan nog verschillende andere economische instrumenten, waarvoor het ministerie van Economische Zaken een speciaal agentschap opgericht: SenterNovem. Dit agentschap adviseert en ondersteunt bedrijven, kennisinstellingen en overheden over o.a. alle economische instrumenten. (www.senternovem.nl)</p> <p>Naast de genoemde nationale budgetten hebben de provincies, waterschappen en gemeenten ook instrumenten tot hun beschikking als heffingen, boetes (bij handhavingstaken) en subsidies.</p>	
Categorie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Communicatief 2. Juridisch 3. Bestuurlijk/economisch 	1, 2
Toepassingsfase	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voorverkenning 2. Verkenning 3. Plan 4. Uitvoering 5. Beheer 6. Evaluatie 	1 t/m 5, met de nadruk op 1
Toepassingsveld	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beslissingsondersteuning 2. Effectanalyse 3. Onzekerheden en risico's 4. Ordening, selectie en waardering 	3, 4
Water-/klimaatthema's	<ol style="list-style-type: none"> 1. Waterveiligheid 2. Wateroverlast 3. Waterkwantiteit 4. Waterkwaliteit 5. Watergebruik 6. Adaptatie 7. Mitigatie 	1 t/m 7
Gebruik (invullen indien van toepassing)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beschikbaarheid en voorwaarden gebruik (kritische succesfactoren) 2. Kosten van toepassing 3. Benodigde info vooraf 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beschikbaarheid wordt alleen beperkt door beschikbaarheid budget en politieke wil. Voorwaarden gebruik: duidelijke richtlijnen, afspraken en regels.

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Benodigde info tijdens gebruik 5. Benodigde tijd 6. Benodigde hardware 7. Toepassing op 1 of meerdere personen 8. Resultaat 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Kosten afhankelijk van te bereiken beleidsdoelen en beschikbaar budget 3. Inzicht in te bereiken beleidsdoelen 4. Inzicht in uitvoering praktijk (handhaving, bestedingen) 5. Tijdbesteding afhankelijk van te bereiken beleidsdoelen 6. Geen extra hardware nodig. Overheidsorganisaties beschikken al over de nodige financiële systemen. 7. Meerdere personen en/of organisaties 8. Doelbereik, innovatie, bewustwording/ gedragsverandering
--	--	--

GEBRUIKSERVARINGEN		
Gebruikersgroepen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bestuurders 2. Beleidsmakers 3. Planologen 4. Onderzoekers 5. Ontwerpers 6. Technici 7. Economen 8. Burgers 9. Uitvoerders 10. Beheerders 11. Anders, namelijk.. 	alle
Bekendheid instrument bij potentiële gebruikers	Goed / matig / slecht	Goed
Sterke punten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stelt overheden in staat versneld doelstellingen te realiseren ▪ Helpt ondernemers in het voortraject 	
Zwakke punten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onoverzichtelijk, door de grote hoeveelheid instrumenten ▪ Hoge administratieve lasten door verantwoordingsrichtlijnen (veel regels en/of voorwaarden) ▪ Budgetten zijn begrensd/tijdelijk ▪ Inzet van economische instrumenten kan ook innovatie afremmen (bij lage prijzen waterverspilling stimuleren) 	
Gebruikerswensen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Minder bureaucratie / administratief werk 	
Vergelijkbare instrumenten	<p>Andere financiële instrumenten zoals verzekeringen en schadeloosstelling bij waterberging op agrarische grond en reguliere belastingen en heffingen.</p> <p>Factsheets: Verhandelbare waterrechten en Nieuwe manieren van waterbeheer financieren.</p>	
Best practices en inspiratiepunt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In het Paasakkoord van 2005 werden Innovatiegelden van 70 miljoen euro beschikbaar gesteld voor onder andere de watersector (Synergiegelden. Programma Innovatie KRW) ▪ Andere recente vormen zijn de subsidieregeling voor groene daken en de afkoppelsubsidie 	